

Prof. dr. sc. Duško Lozina: Samuel Huntington - Tko smo mi?
Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 44, 2/2007., str. 307.-309.

Prof. dr. sc. Duško Lozina

Samuel Huntington: TKO SMO MI? - IZAZOV NACIONALNOM IDENTITETU SAD - Biblioteka Izvori sutrašnjice, Zagreb, 2007.

Samuel Huntington nedvojbeno je jedno od najvećih imena suvremene politologijske misli. Planetarno poznat, posebice po svojoj uspješnici “Sukob civilizacija”, ali i nizu drugih knjiga koje tvore politologijsku klasiku, Huntington se u ovoj svojoj novoj knjizi bavi problemom odraza koje je na američko društvo i državu imala 2001. godina, posebice stavljajući u žižu svoga zanimanja mijene u odlikama američkog nacionalnog identiteta. Tema identiteta je inače, jedna od top tema unutar postmodernog političkog diskursa.

Huntington ustrvrđuje da je nacionalni identitet u Americi počeo prevladavati nad ostalim tipovima identiteta, nakon Građanskog rata od 1861.-1865. godine, a svoj procvat američki nacionalizam doživio je tijekom sljedećeg stoljeća. Naime, šezdesetih godina 20-tog stoljeća, podnacionalni, dvojno-nacionalni i transnacionalni identiteti počeli su ugrožavati prvenstvo nacionalnog identiteta. Sudbonosni događaji od 11. rujna, 2001. godine vratili su taj identitet u središte zanimanja. Amerika je po svom temeljnom određenju višetničko, višerasno društvo. Ključni elementi angloprotestantske kulture, a koja je za Huntingtona sama kvintesencija američkog *booma* su sljedeći: engleski jezik, kršćanstvo i vjerska gorljivost, englesko shvaćanje vladavine prava, odgovornost upravljača i prava pojedinaca, disidentsko-protestantsko shvaćanje duha individualizma i radne etike, te uvjerenje da su pojedinci sposobni i dužni stvoriti raj na zemlji.

Huntington smatra da potkraj dvadesetog stoljeća doseljenici iz Latinske Amerike i Azije počinju nagrizzati temelje angloprotestantske kulture, što se posebice očituje kroz jačanje španjolskog jezika, učvršćivanje skupinskih identiteta na osnovi rase, narodnosti i spola. Huntington otvoreno nastupa kao odvjetnik tradicijske Amerike i “starih vrijednosti”, te s tim u svezi, ustrvrđuje da se Amerikanci moraju ponovno, obratiti angloprotestantskoj kulturi kao onoj snazi koja jamči reamerikanizaciju i dobrobit američkog društva, ali posljedično i ostatka svijeta. Huntington postavlja dijagnozu po kojoj su glavni uzročnici istrošenosti američkog identiteta, pojave kao što su globalizacija, multikulturalnost, kozmopolitizam, imigracije, podnacionalizam i antinacionalizam. Umjesto naglašavanja onoga što je Amerikancima zajedničko, uzdignuto je na tron veličanje različitosti. U tom smislu, Huntingtonova raščlamba je u direktnom srazu s vodećim “kozmpolitima” unutar suvremene sociologijsko-politologijske misli, kao što su Beck, Giddens i Held, te multikulturalista poput Taylora i drugih. Autor tvrdi da povijesno gledano u sadržaj američkog identiteta spadaju sljedeći elementi: rasa, etnička pripadnost, kultura i ideologija. Rasne i etničke Amerike više nema. Kulturna Amerika je pod opsadom, a ljudi su u suvremenom svijetu postali binacionalni, multinacionalni

ili kozmopoliti. Središnja američka kultura bila je kultura naseljenika iz 17. i 18. stoljeća koji su zapravo utemeljili Ameriku. Kraj 18. stoljeća bio je osim toga obilježen i izrazitom demografskom eksplozijom američkog društva.

Sloboda, jednakost, demokracija, individualizam, ljudska prava, vladavina zakona i privatnog vlasništva sve su to sastavnice tzv. "američkog creda". Američka kultura je po svom obilježju selilačka, nomadska kultura; Amerikanci su stalno u pokretu. U srži je američkog identiteta kultura koju su stvorili naseljenici, koju su prigrlili naraštaji useljenika i koja je stvorila ono što se u modernom rječniku naziva "američki credo". U korijenu te kulture nalazi se protestantizam. Pritom, američki protestantizam razlikuje se od europskog, što se posebice očituje u otpadništvu američkog protestantizma kroz brojne oblike - baptizam, metodizam, pijetizam, fundamentalizam, evangelizam, pentekostalizam, itd. Američko protestantsko vjerovanje u individualnu odgovornost dalo je maha rađanju koncepta "self-made man". Radna etika središnja je postavka protestantske kulture i od samog početka američka vjera bila je vjera rada. To slavljenje rada kao temeljne društvene vrijednosti, izbilo je u prvi plan navlastito u Jacksonovo doba, kada su ljude dijelili na "do-somethings" (radišne) i "do-nothings" (neradnike).

Huntington smatra da američko ultraliberalno nastojanje u devedesetim godinama 20. stoljeća, da se smanje pa i ukinu programi socijalne skrbi ima svoje izvorište u vjeri u moralne vrijednosti rada. On drži da su od devedesetih godina prošlog stoljeća, pa na ovamo, ključni dijelovi američkog političkog obzora bili bitka protiv rasnih, dvojezičnih i multikulturalnih izazova "američkom credu", dakle engleskom jeziku i stožernoj kulturi Amerike. Uglavnom, pojmovi asimilacije i amerikanizacije više nisu sinonimi kao što su bili donedavno.

Sredinom dvadesetog stoljeća SAD su postale višetničko, višerasno društvo s angloprotestantskom vodećom kulturom i mnogim subkulturama, te sa zajedničkim političkim credom ukorijenjenim u toj dominantnoj kulturi. Huntington drži, da su se nastavili događaji koji su se javili u kasnom 20-tom stoljeću, mogli su promijeniti Ameriku u kulturno podvojeno anglo-hispansko društvo s dva nacionalna jezika. Takva težnja bila je dijelom posljedica multikulturalnosti i raznolikosti među pripadnicima intelektualnih i političkih elita, zatim vladine politike dvojezičnog obrazovanja te promicanja tzv. afirmativne akcije. Huntington uočava da se zbog ukupnog djelovanja blizine, brojnosti, ilegalnosti, regionalne koncentracije, postojanosti, povijesne nazočnosti, meksičko useljavanje u Ameriku razlikuje od drugih imigracija. To više nije sentimentalno useljavanje s pogledom uprtim u Kip slobode ili zračnu luku Kennedy. Meksički useljenici slabo se identificiraju s Amerikom, iako ih 1/4 prelazi na evangelički protestantizam. Kubanizacija i hispanizacija Miamijs je u tom smislu paradigmatična za taj proces.

Huntingtonovo mišljenje je, da su moralistički nastrojani transnacionalci odbacili pojam nacionalnog suvereniteta ili su vrlo kritični prema njemu. Zato je Amerika na raskrižju što postati- kozmopolitska, imperijalna ili nacionalna. Značajni dio američke elite optira za kozmopolitizam, druge elite su za

imperijalni pristup, a golema većina američkog naroda, po mišljenju Huntingtona opredjeljuje se za nacionalnu inačicu i tradicijski američki identitet.

Ova je nova Huntingtonova knjiga, po našem sudu nezaobilazna za razumijevanje dubokih tektonskih društvenih promjena koje se događaju unutar američkog društva, nakon 2001. godine. Jednostavno, više ništa nije isto, kao što je nekad bilo. Kroz cijelu knjigu probija se autorov eksplicitni sentiment za tradicijskom Amerikom i adoracija tradicionalnim vrijednostima američkog društva. U tom smislu, metodologijski je ova nova Huntingtonova knjiga na tragu sinteze veberijansko-tokvilovskog pristupa temeljima protestantizma i slavljenja vrijednosti američke demokracije. Na temelju svega rečenog, držimo da je podastro dostatno razloga da knjigu pročitaju svi oni koje zanimaju izrazito dinamične promjene suvremenog američkog društva, koje su analizirane višeslojno i iz različitih teorijskih perspektiva.

